

OENKERK, DE HERVORMDE KERK

Bouwgeschiedenis

De romaanse kerk, toegewijd aan Maria, werd rond 1340 gebouwd op de plaats van een afgebroken tufstenen kerkje uit de 11de eeuw. Van de oorspronkelijke kruiskerk werden de transeptarmen rond 1500 afgebroken. In de 19de eeuw kreeg het koor zijn vijfzijdige afsluiting. De door een bliksemingslag zwaar beschadigde zadeldaktoeren werd rond 1900 met een laag rode baksteen ommetseld. In de jaren 1974-'76 heeft een grondige restauratie plaatsgevonden. Het westelijk deel is onlangs verbouwd en aangepast aan de eisen van deze tijd.

Exterieur

De vlakke zuidwand wordt alleen onderbroken door de boog van de vroegere transeptarm. Hier bevindt zich een gedenkplaat voor Theodorus Marius Theresius van Welderen baron Rengers, een man die belangrijk is geweest voor de friese landbouw en economie. Aan de noordmuur is meer te zien: behalve de transeptboog hier ook twee gedichte ramen, een open rond venster, een gedichte deur, een vroegere ingang waarin een venster en het voormalige baarhokje. De toren is ongeleed. Inwendig een portaal met ribgewelf, in de bovenruimte twee luidklokken en een uurwerk. Het kerkhof is opvallend groot.

Interieur

Het zeer brede schip wordt gedekt door een casettegewelf in donkergroene kleur met trek balken. Hierop eenvoudige sleutelstukken, slechts bij één balk is nog een korbeel aanwezig. De wanden zijn wit gepleisterd, aan de noordzijde is de transeptboog duidelijk te zien. Voor de verlichting zorgen twee mooie kroonluchters. Het schip heeft een houten vloer, in het koor liggen estrikken.

De banken zijn 19de eeuws, met eenvoudig snijwerk aan de wangen. De vrouwenbanken hebben een open rugschot, bij de mannenbanken is dit gesloten.

In het koor een eenvoudige herenbank met balusters en zwarte knoppen, geen wapens. De grotere bank aan de noordzijde heeft wel wapens, zowel van de familie Van Heemstra als van de familie Van Aysma. De bank, ca 1680 geschonken door Feye van Heemstra, heeft een overhuiving die rust op gecanneleerde zuilen.

De kansel is in 1632 gemaakt door Dirk Claesz, kistenmaker te Franeker. Hij is zwart geverfd, met ornamenten in zilver en goud. Op de hoeken gecanneleerde halfzuilen, op de panelen gecanneleerde pilasters met rondbogen. De ornamenten bestaan hoofdzakelijk uit schelpen en festoenen.

De voet en de opgang van de kansel zijn ingebouwd. Van de dooptuin resteren nog de zijanten. Voor de kansel staat een koperen doopschaal op een eikenhouten voet aan de rechterkant hangen de "ponkjes".

Rouwborden en gedenkteken.

Van de 2000 rouwborden die in Friesland zijn gemaakt, bestaan nog 140 exemplaren, verdeeld over 21 kerken. Van een eenvoudige ruitvorm, waarop familiewapen en naam, ontstaan in de 17de eeuw, ontwikkelde de rouwkas zich tot een vaak pompeus en overdadig gedenkteken met veel symboliek. Van noord tot zuid zijn in deze kerk te zien:

- Rouwbord van Feye van Hiemstra, overleden 7 september 1748, luitenant-generaal, kolonel en kapitein. Hierop twee lansen, trommels kanonnen en vaandels.
- Eenvoudig bord uit 1650, zonder opschrift.
- Rouwbord voor Barbara van Camstra, huisvrouw van Hans Willem van Aylva, overleden 12 januari 1752.
- Marmeren gedenkteken voor Jelte van Eysinga, gesneuveld in 1626 bij de belegering van Maastricht. In de latijnse tekst van de historicus Pirius Winsemius wordt zijn levensloop beschreven.
- Rouwbord voor Hendrik van Heemstra, o.a. grietman van Kollumerland en Nieuw Kruisland, overleden in 1775.
- Rouwbord voor Jan de With, kapitein ter zee in dienst van de Staten- Generaal, overleden in 1781. Hierop zeer veel symboliek: vlaggen en wimpels, doodshoofden, onderaan krijgsattributen.

Zerken

Bij de restauratie van 1974 zijn zeer gave zerken gevonden, waarbij zelfs de familiewapens aan het weghakken tijdens de Franse revolutie bleken te zijn ontkomen.

Te bezichtigen zijn:

- in het koor: steen van predikant Reddingh en echtgenote, steen voor Jeppo Hemminga.
- In de toren op de vloer: grote zerk voor drie leden van de familie Van Eysinga.
- In de toren aan de noordmuur: steen met man in wapenrusting, dit is Aede van Eysinga met zijn vrouw.
- in de toren aan de zuidmuur: 1ste steen voor drie leden van de familie Van Heemstra en een Van Andringa, daarnaast een tweede steen voor twee Van Heemstra's en een Van Andringa.

- In het portaal: een afgesleten en moeilijk te ontcijferen staande zerk van de familie De With. Tenslotte nog de steen van Catharina de With en drie van haar kinderen.

Het orgel werd in 1872 gebouwd door Petrus van Oeckelen die delen van een voorganger verwerkte. Het instrument heeft één klavier met aangehangen pedaal. De dispositie luidt:

Trompet	8 vt bas
Trompet	8 vt discant
Octaaf	2vt
Fluit	4 vt
Quint	3 vt
Octaaf	4 vt
Viola da Gamba	8 vt
Holpijp	8 vt
Bourdon	16vt bas
Bourdon	16vt discant
Prestant	8 vt

G. Yedema
1999